

exce pt is excip iend is

Генрі Лайон
Олді

Де батько твій,
Адаме?

**Генрі Лайон Олді
Де батько твій, Адаме?**

Розбите яйце.
Спорожняла скрижаль.
І лезо ножа вщент доїла іржа.
А сховане жало штрикає безумця:
"На жаль..."

Кирило Сич

Сьогодні у мене вбили батька.

Дивно, що я такий схвильований. Неприємне відчуття: повсякденність, випадковий збіг обставин; причому кожна з них – не важливіша за розбиту ненароком чашку. Але раптом серце починає відчайдушно калатати, а по спині пробігають холодні мурашки. Плотських батьків у мене вбивали безліч разів. У бунтівному Льєжі, коли натовп затоптав Кульгавого П'єркіна. Біля села Місакціелі двоє грабіжників образилися на пастуха Іраклія – упертюх вчепився в барана, немов той був його братом. У передмістях Бейцзіна, в дні бунту іхетуанів, більш відомого як Боксерське повстання. У Краківському гетто. Якщо почати згадувати... Бувало, я сам, власними руками, позбавляв батька життя. Ні, все-таки я хвилююся. Зрозуміло, не життя – тіла. Фізичного існування. Зараз майже всі мої батьки тут, зі мною. У мені. Ті ж, кого ще немає, незабаром приєднуються.

Окрім цього.

Якби інакше – хіба змінився б мій пульс?

Я повертався зі школи. Перший раз в перший клас – найбільш вдалий час і місце для насильства. Шкода, іронія не допомагає. Та й вигляд вона, іронія, має тьмяний. Гірчить. Мама пішла влагоджувати справи з похоронами. Вона спокійна й урівноважена, моя плотська мама. Вона дуже любила батька, і проте: спокій і рівновага духу. Саме позаздрити. Півгодини тому вона вийшла на зв'язок: з крематорієм

все домовлено, вінок замовлено. Відчувалося: те, що трапилось, хвилює її приблизно так само, як зіпсутий улюблений сарафан або розбита чашка, порівнянням з якою я зловживав хвилину тому. Вона права. Або просто уміє блокувати зайві емоції. А я не вмію. Особливо – чужі емоції, які ведуть в глухий кут. Мені, на відміну від мами, плотськи народженої до Спокути, не доводилося цього робити. Ось і не навчився.

Тато, навіщо ти поліз захищати Владіка?

Ти ж ніколи не умів – захищати...

Дитинство – чудова пора. Зараз триває моє останнє дитинство: крихке, чарівне, прекрасне самим згасанням, неповторністю своєю, і треба користуватися кожною його хвилиною, кожною прохолодною краплею. Скоро воно закінчиться. Почнеться вічний рай, але дитинства там не буде. Хоч гопки скачи – не знайдеш. Чому мені здається, що дитинство сьогодні закінчилося? Не хочу так думати. Не думатиму так.

Не бійтеся тих, що вбивають тіло, душу убити не можуть. Цитата неточна, але хіба річ у тім?

Ось твої записи, тату. Лежать на столі, ніби чекають повернення – твого. А повернувся я. Один. Ми рідко розмовляли на серйозні теми. З мамою ми були разом, від моменту народження і до кінця століть, зшиті воедино голкою долі, а з тобою трималися на відстані. Здається, ти боявся мене, свого сина, всі сили віддаючи боротьбі з виразкою страху. Ну, хай не боявся – побоювався. Тому й не був відвертий. Давай поговоримо відверто хоча б зараз. В односторонньому порядку. Ти говоритимеш, як досвідчений музикант грає п'єсу – прямо з аркуша. А я слухатиму. Тепер я боюся тебе, тату. Побоююся. Таємний голос підказує, що ти здатний не тільки назавжди завершити моє прекрасне дитинство, дозволивши убити себе перед шкільним двором. Ти в силах, дотягнувшись із темряви, отруїти мій майбутній рай.

Іноді отрута – пекло. Правда, тату?

Давай, оживай. Хоча б на хвилинку.

Спокуса сильніша за розважливість. Моя рука бере стос із п'яти списаних зошитів. Від останнього пахне свіжим чорнилом, і ще, чомусь, – яблуком. Зеленою, міцною, надкушеною антонівкою.

Щелепи зводить.

Кирило Сич: 1-е вересня..18 р., 11:32

...у мене проблеми у стосунках із життям.

Любов без взаємності.

Причому, як це не дивно, взаємності немає з мого боку.

З вікна видно гаражі, вони тонуть у морі зелені. Більшість покинуті, тихо іржавіють і поринають у спогади. Гадаю, в їхньому лоні можна знайти остови машин. Скільки часу потрібно, щоб «Хонда» або «Таврія» тихо згнила на приколі? Рік? Десять? Не знаю. Зрідка, коли настрої нагадує жіночу акварель, я п'ю чай і думаю: у разі катастрофи смерть гаражів виглядала б зовсім інакше. Руїни, ікла рваного металу, проломи, поквацим зшиті лозою берізки. Розкидані тельбухи автомобілів. Втім, тоді й будинки навколо були б руїнами. А так: нічого, будинки як будинки. Хіба що три чверті квартир порожні. Люди з біса помилялися, вважаючи кінцем цивілізації – війну. Ядерний реквієм. Інфаркт клімату. Агонію геології. Астероїд-вбивцю. Екологічну катастрофу. Кризу перенаселення.

Все, що завгодно, окрім утопії.

Мені тридцять шість років, я *сейф*, і утопія для подібних до себе – тихе булькання води над головою. Бульбашки на поверхні. Спокій.

Драговина.

Так і не здогадаєшся, що пейзаж, який відкривається з вікна – двір у центрі великого міста. Два дятли захоплено довбають старий клен. Білочки мигтять в кронах, спалахуючи сліпуче-рудими хвостами. Птахи сиплють терціями. Квітнуть кущі-окупанти, захопивши левову частку території. Самим квітом своїм потверджуючи: ми прийшли не надовго. Ми прийшли навіки. Не знаю, що це за кущі, і чому їм надумалося квітнути на початку осені. Жасмин? Навряд чи. Божевільний жасмин, який квітне за власним бажанням, наплювавши на зміну сезонів, грайливо вищирився краденими в шипшини голками? Можливо. Аромат лоскоче ніздрі,

відлунючи в потилиці солодкою знемогою. Хочеться спати. Останнім часом мені все частіше хочеться спати: вранці, вдень... Замість простого рішення – піти баю-бай в незастелене ліжечко – продовжую дивитися у вікно. Сусід Пилипчук вигулює болонку Чапу, схожу на сплутаний клубок шерсті. Він не *сейф*, як я. Звичайний, з більшості. Просто, коли все почалося, Пилипчуку стукнуло шістдесят, а люди похилого віку підозріло ставляться до нововведень. Через цю підозріливість, що залишилася з сусідом досьгодні, Пилипчуку не пощастило. Так він і доживає віку: псевдо-*сейфом*. Власне, віку доживає тіло Пилипчука. А душа – вона, знаєте-бо, безсмертна. Згідно фактам, які підтвердили цю сумнівну тезу. Болонка ж – істерична дурепа. Але Пилипчук її любить. Ще він любить гуляти з правнуками, але правнуків у нього немає. Внуки вирости, а правнуки не народилися. Зрідка я зупиняюся покурити з сусідом, і тоді я змушений довго вислуховувати балачки про любов до неіснуючих правнуків. Болонка в цей час скиглить біля ніг, прикидаючись правнучкою. Потім я йду провулком, а спину мені свердлить сповнений заздрості погляд.

Я везунчик. У мене є син. Адам Кирилович Сич.

Сьогодні, першого вересня, Адам пішов до школи.

У перший клас.

Скільки зараз шкіл у місті? Три? Дві? Напевно, питання слід було б поставити інакше: скільки населення залишилося у колись двомільйонному місті? Я не впевнений, що більше п'ятисот тисяч. Менше. Значно менше. А на Землі, яка мутує в райські кущі? Одні говорять: популяція скоротилась уп'ятеро. Інші сміливіші, жонглюють цифрами. Але якщо міряти іншими мірками, малодоступними для *сейфів*, населення виявиться – тьми й тьми. Просто цьому населенню-велетню не потрібні квартири, гаражі й школи. Їм навіть тіла не потрібні. Ось які вони невибагливі. Мій Адам пішов до школи, і разом з ним (у ньому?!) за парту сіли тисячі. Цілком поміщаються за однією партою. Тісно, зате тепло.

Один дятел злетів.

Другий продовжує стукати.

Навіщо я дістав ці зошити? Розкидав по столу, мляво дивлячись на вицвілі від часу обкладинки. Найстаршому – майже чотирнадцять років. Пам'ятаю, мені видавалося ознакою аристократизму робити записи від руки, фіолетовим чорнилом. А епіграф до першого зошита накидано (о жах! – саме *накидано...*) фломастером. Жовтим. Напевно, я підібрав епіграф пізніше. Хоча не певен. Я взагалі не певен, чи знав на ту пору про існування римлянина Сенеки. Здається, спектакль «Театр часів Нерона і Сенеки» – жорстоку, мудру, хворобливу притчу! – побачив тільки через рік. Навіть рецензію для «Вістей» робив... Ні, не пригадати. Цитата випадково трапилася в книзі афоризмів? Найімовініше. Іноді здається: це не я. Кирило Сич давно минулих днів, самозакоханий молодик з почерком, відважно збитим набакир, якому ліньки було навіть очистити наївний текст від повторів і неоковирностей, – адже гадав у майбутньому зробити книгу, бестселер, поживу для розуму! Зараз я багато чого переписав би наново, якби справді робив книгу. Шкода, книга закінчилася, не почавшись. Хай залишається, як є: п'ять зошитів, зафіксований мимохідь шлях становлення почерку.

Перечитаю з початку.

Посміхнуся, дивлячись в криве дзеркало часу.

Удень Адам повернеться зі школи, Ванда пригостить нас пирогом, і я урочисто спалю зошити. Виголошу тост на похвалу глупоті. Своїй глупоті, природно. Але це буде пізніше. Вночі я шкодуватиму про вчинок, необачний і непробачальний. Я знаю це, але все одно спалю зошити. Вони набридли мені. Нагадують про минуле. Про часи, коли ми презирливо іменували масу обивателів «інтелектуальною більшістю», себе ж потай мислячи елітою, кухонними обранцями, – навіть не здогадуючись, що настане день, тихий, малопомітний, як тать уночі, примусивши нас болісно страждати через неможливість приєднатися до більшості, яка спокутує гріхопадіння. Оточені любов'ю й турботою, наче помираючі родичі, ми... Ненавиджу слово «ми». Можливо, тому, що в цьому слові мені більше немає місця.

Можливо, тому, що це слово сходить у небуття, поступаючись сценою піднесеному «Я», такому величезному, що уява *сейфа* безсила його уявити.

У безіменних куцах нявчить кішка: сіро-смугаста.

Зачиняю вікно.

Зошит перший

Час і до нас, і після нас не наш.
Ти закинтий в одну точку; розтягуй її –
але до яких пір?!

Сенека

Ванда, як завжди, була на висоті. Улюблений жарт сім'ї – цитата зі стародавнього кулінарного талмуда: «Для салатів „Олів'є“ або „Парізієн“ візьміть дичину (рябчика, фазана, тетерука, куріпку), маслини „Зізі Кокот“, ракові шийки...» Рябчиків з фазанами довелося замінити «Докторською», маслини – солоним огірком, а ракові шийки – зеленим горошком, але пристойний таз спорожнів майже відразу. Губи залисніли від майонезу, черевця приємно відстовбурчилися. Услід, уторованою доріжкою, пішов любий друг вінегрет. А на кухні, в духовці, чекаючи тріумфального виходу, тужив гаряченький пиріг – «Купа мала», фірмовий рецепт Вандиної мами. Кирило нишком зажував шматочок, спровокувавши сімейний скандал, але гості вже стояли на порозі, і Ванда змінила гнів на ласку. Зате тепер можна не ковтати слинку в передчутті.

Молодий чоловік сито гикнув: не розрахувавши сил, встиг об'їстися олів'є.

До речі, в значці є ще півкаструлі...

Гуляли дворіччя весілля. «Ситцеве» або «лляне» – Кирило завжди плутався в назвах. Пам'ятав лише, що «золоте» явно на схилі віку. Зібралися старі друзі (хоча – які там «старі»? – всі вчорашні дипломники...), віддаючи належне останньому «школярському» гулянню. Нехитрі закуски, кислий «Рислінг», жарти, сміх, пісні під гітару... Втім, гітара поки нудьгувала в чохлі, зате Мішель, який

зазвичай кривив губи від одного вигляду «сухаря», встиг відкоркувати принесену контрабандою пляшку «Пшеничної».

– Ех, нажлукчусь! – радісно потер руки Едик, наповнюючи келих мінералкою.

Хитрий Едик спиртного не пив. Взагалі. Навіть пиво. Зате на скроні у нього приліпився «патник», який дозволяв насолоджуватися загальною ейфорією і потихеньку п'яніти, абсолютно не боячись ранкового бодуна.

– Халявщик! – сказав Мішель, розливаючи горілку.

– Навпаки! Благодійник! Вам же більше залишиться, алкаші!

– Упрятко ти, Едю! Нассешся нашої кривці, і спатоньки...

Такий обмін шпильками давно став своєрідним ритуалом. Мішель з Едиком були, що називається, на ножах з першого курсу, і ретельно приховували цей факт. З боку подивишся: жартики-підколювання нерозлучних друзів. Велет-Портос поряд з витонченим Арамісом. Ще раз подивишся. Ще... І одного разу зрозумієш: кількість неприємно перейшла в якість. Над кожним жартом висить темна хмарка, і краще махнути рукою. Не звертати уваги. Це посилося, коли Едик – першим з компанії! – розщедрився на «патник». Тоді і слівця такого не було: «патник». Емпатичні комунікатори «Емпаком» щойно входили в моду, їх називали за номерами моделей: «Сенсит-002», «Сенсит-003»... Зараз у Едика красувалася «п'ятірочка-спец», із розширеним спектром сприйняття й еманції.

Добре все-таки мати багатих предків!

Як завжди, згадавши про предків, Кирило трохи засумував. Батьки Ванди увесь час обіцяються в гості, але з їхнім здоров'ям навряд чи виберуться з далеких Збишевців. Знову ж таки, візи оформляти: людям похилого віку будь-який чиновник гірший за Страшний Суд. А мама самого Кирила, після того, як батько вмить згорів від інфаркту... Агов, досить печалей! Свято в хаті! І, тим не менше: з одного боку, немає класичних проблем типу «зять-теща» або «невістка-свекруха» – але підуть діти, і без коханих бабусь з пиріжками...

Комусь доведеться роботу кидати. Або на няньку горбатитися.

– Отже, третій тост банальний, як банальна сама любов! За наших молодих! – басом виголосив Мішель. Чарка, потонувши в його лапі, прикидалася наперстком. – За почуття, що не потребують милиць техніки! За вас, друзі! Гірко!

– Гірко! Гірко!

– Раз! Два! Три!.. Десять!.. Одинадцять!..

– Двадцять один!..

– Сто! Тисяча! Вони до ранку цілуватися можуть, я їх знаю!

«Наші молоді» насилу розімкнули обійми. Ванда розрум'янилася, очі блищали – вона була на диво гарна, і Кирило ледве стримався, щоб знову не накинутися на дружину з поцілунками. Якби не гості, не тіснота малогабаритки... Втім, гості підуть, а вони залишаться. Вся ніч попереду, завтра вихідний, можна відіспатися всмак. Молодець, Мішель. Хороший тост сказав. Правильний. Як «патники» до моди увійшли, багато пар, подавши заяву в ЗАГС, поквапилися обзавестися «Сенситами». Походять місяць-другий, зблизяться духовно, вдаючись до високого штилю... Кирило з Вандою теж хотіли спробувати. Всі хвалять, язиками цокають, а магазин «Весна» по телику рекламу дає: молодцям 50% знижки! Ось тут-то і з'ясувалося, що Кирило – «несприйнятливий». Або, як пізніше охрестили подібних йому, *сейф*. Людина у футлярі, річ в собі. Не працював у нього «патник»: хоч на прийом, хоч на передачу. Нейроелектронщик з сервісного центру пояснив: буває, мовляв. Ви, юначе, не турбуйтеся, нічого страшного. Для сімейного життя це необов'язкове, там важливіша пошана. Просто у вас... Тут він явно осідлав улюбленого коника і довго пятакав про поєднання ритмів альфа-бета-гамми, накладення синапсів, стандарт резонансних частот-модуляцій... У Кирила в результаті виникло враження, що консультант і сам до ладу не знає, чому у одних людей емпат-комунікатори працюють, а у інших – ні. І ніхто не знає.

Таких, як Кирило, за статистикою, виявилось тринадцять відсотків. Плюс-мінус корінь квадратний. Причому не можна було сказати, що

«патники» відмовляли виключно у твердолобих тупиць. Або, навпаки, у витончених естетів. Це – як абсолютний слух: зрозумійно, чому Іванові ведмідь на вухо наступив, а Хейфіц чверть тону ловить. Шанс потрапити в «сейфовудюжину» мав будь-хто. Найбільш, можна сказати, демократично: за теорією ймовірності.

Кирилу просто не пощастило.

Спочатку він неабияк хвилювався. І Ванда, відчуваючи його пригнічення і без «патника», поквапилася пообіцяти: коли вони разом, обходитися без комунікатора. З тих пір вона справді дуже рідко надягала крупні чорно-білі кліпси «Сенсита-004». Кирило намагався відрадити її: «Навіщо позбавляти себе нових відчуттів?» – але Ванда стояла на своєму, і він поступився. В глибині душі відчуваючи вдячність. Не те щоб почувався неповноцінним, але все-таки... Сейф? «Чорний ящик» без входу-виходу?! Немов глухонімий серед нормальних людей. Трохи з-за цього закомплексував. Спасибі дружині...

Ось і зараз Ванда залишила кліпси в шкатулці. На відміну від більшості гостей. Он Шурко з Аліною, які взимку повінчалися у справжній церкві, і регітлива Томочка, й Ілона з новим кавалером – товстеньким лікарем; і, звичайно, хитрюга-Едик. Зате Мішель «патник» не носить принципово. Стверджує, що для його «чутливої й тонко організованої натури шкідливі посилені сторонні емоції». Бо, значить, здатні легко порушити крихку душевну рівновагу. Із вуст Мишка Савельєва, веснянкуватого ведмедя-нетіпахи; Мішеля, який вважався на курсі символом непохитного спокою; Мішунечки, який п'є горілку не п'яніючи, кого зроду не бачили роздратованим чи пригніченим... Коротше, саме в його вустах фраза про «крихку душевну рівновагу» звучала з особливою красою. Але тести на емпатію Савельєв пройшов заввиграшки.

Молодець Мішель. І щодо «почуттів без милиць», і взагалі.

Чудовий хлопець. Свій в дошку.

– Кирюш, горілочки?

– Ні-і...

– Ну за компанію! Кирнемо по маленькій?!

– Не хочу. Її, матінку, закушувати треба, а я скоро лусну... Мішель, дай гітару!

На жаль, Едик ще раніше дістався до дистанційки і увімкнув телик. Кирило хотів шикнути на «порушника спокою»: телевізор під час гулянки – остання справа. Але на екрані з'явився молодцюватий дядечко із залисинами, й Ілонин кавалер («Вадим» – ім'я пробкою вилетіло з пам'яті) здивовано видихнув:

– От тобі й на! Мій шеф! Зважився-таки... – і прилипнув до екрану.

– ...не побоюся цього слова – просто злочинно, – продовжував між тим Вадимів шеф, зблискуючи скельцями окулярів. – Досліди, проведені на добровольцях, закінчилися вельми|дуже| сумно. Так, розроблені «Емпакомом» експериментальні моделі телепатичних, інакше – ментальних, комунікаторів працюють. Це факт. Таким чином, пряму передачу думок – підкреслюю: саме думок, логічної й образної інформації в сукупності! – було здійснено на практиці. Проте думкопередача викликала у реципієнтів абсолютно жахливі побічні ефекти на рівні сильної психопатології. Як встановили незалежні експерти, мозок людини безсилий контролювати потік невербальної, неопосередкованої інформації. Реципієнт отримує хаотичний викид, значна частина якого транслюється донором підсвідомо. Позбавлений орієнтирів, при повній відсутності природних фільтрів, мозок реципієнта сприймає чужі образи як свої власні, внаслідок чого розвивається складна форма шизофренії з множинним розщепленням свідомості й особистості...

– Тож-бо я думаю: чому реклама телепатерів скисла? Ще з листопада, – вголос прокоментував Едик, заглушивши останні слова оратора. – Дулю їм, а не телепатію! А брехуни: військові лапу наклали, засекретили...

– Я чув, конкуренти притиснули...

– Та тихіше ви! Дайте послухати. Це серйозно.

– ...спроби лікування реципієнтів успіху не мали. Проте, ігноруючи рекомендації фахівців, керівництво «Емпакома» має намір

продовжувати експерименти з ментальним зв'язком. У цій ситуації мені й низці моїх колег не залишилося нічого іншого, як звернутися до широкої громадськості через засоби масової інформації. Я лікар, я давав клятву Гіппократа!.. врешті-решт, я громадянин, я просто людина!.. і спокійно спостерігати, як на вівтар прибутку...

– Адже і справді, серйозно... нервує...

На екрані з'явилася фігуристка блондинка-ведуча. Стріли в'їй (накладні?), завчений рефлекс усмішки. Наївний, незатьмарений думкою погляд блакитних очей, крізь які при бажанні, напевно, можна побачити задню стінку черепа.

Красуня.

– Але Вачаган Арсенович! Перепрошую! Адже свого часу і «патники»... ой, пробачте! – емпатичні комунікатори теж вважалися шкідливими? Може, історія лише повторюється?

Камера знов намацала дядечка із залисинами. Цього разу його супроводжував рядок: «Проф. Казарян В.А., доктор психології, зав. регіональним НДЦ „Емпаком“.»

– Я був би тільки радий, якби мої побоювання виявилися безпідставними. Дідько забирай, я б станцював на столі, коли б так трапилось!

Професор, що раптом став схожий на божевільного абрека, закусив губу. Відчувалося: спокійний діловий тон дається йому великою кров'ю. Куди легше було б зірвати краватку, скинути піджак і, оголивши вірний кинджал, кинутися різати експериментаторів, немов скажених собак. Але гнів спалахнув далекою блискавкою, розкотився громом – і зник за горизонтом.

Окуляри.

Тугий вузол краватки.

Розмірена, переконлива мова майже без акценту.

– Проте цього разу ми маємо в своєму розпорядженні реальні факти, у той час коли довкола емпат-комунікаторів ходили лише нічим не підтверджені чутки. Навіть на стадії лабораторних випробувань приладів серії «Сенсит» не було виявлено жодних

побічних ефектів. Тепер же нами накопичено величезний статистичний матеріал, який однозначно підтверджує: емпатичні комунікатори абсолютно нешкідливі. Більш того, вони успішно застосовуються при лікуванні важких депресій, нервових розладів, різних фобій і навіть наркоманії з алкоголізмом. А про їх використання в побуті ви напевно обізнані не гірше за мене. Але ментальний комунікатор – це дещо принципово інше! Повторюю, цей пристрій у край небезпечний для психіки людини! Я можу навести отримані в ході досліджень дані...

У пам'яті сплила лютнева стаття, підготована Кирилом на замовлення тижневика «Горизонти бізнесу». До закінчення інституту залишалося ще півроку, але до нього, дипломника журфаку, все частіше зверталися різні видання. Спочатку відверто «жовті», пізніше – солідніші, на зразок тих же «Горизонтів...». Платили непогано. Кирило навіть почав розмірковувати: а чи не взяти вільний диплом?

Стаття була про сфери застосування «патників». Для Кирила, природженого *сейфа*, написати її стало справою честі. Попрацював на совість: стирчав на молодіжних дискотеках, де тінейджери з «патниками» за вухами, у вухах, у волоссі, на потилиці шаленіли від щастя, зарядившись від тусовки «драйвом»; на стадіонах, коли половина трибун із захопленням ревом схоплювалася в єдиному пориві, тільки-но центр-форвард «Металіста» засаджував м'яч «у дев'ятку». Спілкувався із закоханими, з молодятами, з лікарями-психіатрами й невропатологами; втерся у довіру до молодика – наркомана-початківця, з'ясувавши з перших рук: «ловити кайф» стало куди простіше, дешевше й безпечніше. Збирається компанія любителів забити косяк або нюхнути, беруть одну дозу на всіх, чіпляють «патники», сідають у коло... Один «довбеться», а кайф ловлять усі. Хай опосередкований, фільтрований, на «голих емоціях», але все-таки... З жорсткою наркотою такі жарти не проходили, але з травичкою і навіть з морфієм – цілком. Ейфорія транлювалася запросто. Між іншим, лікували наркоманів за дуже схожою методикою. «Пушери», ясна річ, були не в захваті: попит на

легку отруту неухильно падав. Ходили чутки, що готується законопроект про легалізацію слабких наркотиків з продажем їх в аптеках по «групових заявках».

Стаття вийшла на славу. У номер пройшла з першого разу, майже без правок. А головред «Горизонтів...» обіцяв, як виникне потреба, неодмінно зв'язатися. Можна пишатися. У *сейфа* вийшло! Ще й трохи краще, ніж у колег з «патниками». Читав він подібні статейки в інших виданнях – нісенітниця, писанина...

І зараз Кирило почув тему! Гостру, сильну, потенційну сенсацію. Крах проекту телепатичного зв'язку від «Емпакома», виступ керівника дослідницького центру з публічним викриттям... Фарисей Савл, гонитель християн, на очах поважної публіки линяє у ворожий табір! Секс-бомбу з телика час гнати в шию: професор з доброї волі до них прийшов, тут лови момент, тисни по максимуму, а вона вимахує розмовою, наче сука – хвостом... Стаття статтею, але видно ж: у людини душа болить! Чому не допомогти чисто по-людськи?!

– Вадиме, слухай... Він що, має рацію? Це справді небезпечно?!

Ілонин кавалер здригнувся від несподіванки. Передача наближалася до фіналу, ведуча кліпала віями, загадково посміхаючись Казаряну, і Вадим нарешті відірвався від екрану.

– Має. Я – його асистент. Надивився на цих добровольців... Камікадзе, блін. Очі горять, усмішка по вуха – аякже, телепатія! Думки, блін, читати! Я! Перший! Без мила!.. А тепер?

– Що – тепер?

– Все тепер. Очі гудзиками, з рота слина капає. Собачки Павлова. Бурмочуть щось собі, іноді – на трьох мовах відразу. Деякі, блін, взагалі під себе ходять. Інші тримаються, але в довбешці – повний бардак. Що таке множинна шизофренія, уявляєш?

– У загальних рисах.

– У загальних, блін... Розщеплення особистості на ряд псевдо-самостійних субосіб. На *ряд*, розумієш?! А тут не ряд! Тут шеренгами, повзводно! Бум в історії психіатрії, блін... Наші розумники намилилися швидко дисери клепати. Повне, чорт би його побрав,

самозабезпечення! Самі шизофреніків плодимо, самі вивчаємо. А людей більше немає, розумієш?! Не люди вони тепер. Коротше, Казарян (ми його «Горцем» назвали) поліз на амбразуру: один, блін, залишуся, а гадів придушу! Знаєш, що після цієї передачі почнеться?!

Кирило відсърбнув «Рислінгу».

– Ні хріна не почнеться, Вадюша. Спустять на гальмах. Якщо в справі великі бабки...

– От і я так думаю, – одразу скиснувши, протягнув Вадим. – Добровольці підписку давали, про можливі наслідки. При повному розумі і тверезій пам'яті... Значить, Вачагану Арсеновичу кранти! Та й мене, мабуть, випруть. Хрін з ним, з центром. Сам би все одно пішов! На цих Менгеле батрачити...

– Хлопці, досить про роботу!

Дивно було не те, що Ілона нарешті обурилася. Дивно, що вона не зробила цього набагато раніше.

– Задовбали! Мішель, діставай гітару...

Пізніше, коли Вадим вибрався на балкон покурити, Кирило, хоча й не курил, вийшов за компанію. Домовилися швидко. Познайомити з професором Казаряном? Чудово! «Горцю» зараз потрібен максимальний розголос. Звичайно ж, Вадим з радістю...

Розходитися гості почали після півночі. Охрипнувши від пісень, добряче напідпитку. Про телепередачу ніхто не згадував. Навіть Кирило. Посуд вони з Вандою мити не стали, залишивши на завтра. Встигнуть. Їм сьогодні не терпілося. Обом. Як уперше... «Або в останнє,» – промайнуло абсолютно невчасно. І зникло. Разом з рештою думок. Гучне биття двох сердець. У такт. В унісон. Солодкий – стогін? зітхання?

Зірки заглядали в квартиру.

Через два дні, беручи інтерв'ю у Казаряна, Кирило й помислити не міг, що незабаром з'ясується: професор помилився. Хочеться додати:

«На щастя, помилився,» – але язик не повертається. «На жаль»? Теж, наче, не те...

У телепатичного проекту «Емпакома» несподівано відкрилося «друге дихання».

Кирило Сич: 1-е вересня..18 р., 11:54

...кумедно.

Таємниця за сімома печатками: чому я вирішив вести записи від третьої особи? Гра розуму? Або страх виявитися голим «Я» перед натовпом? Хоча про натовп думалося лише потай... Але хотілося. Ах, як хотілося: ви бачите! це він! автор, той самий... Знав би, у що виллється, – зовсім не починав би. Зате тепер мені подаровано можливість закінчити. Сірники і маленьке багаттячко. Що горить, принце?

Слова, слова, слова.

Уявляю обличчя співробітників клятого «Емпакома», коли вони зрозуміли, що доля, повернувшись до них дупою, раптом нахилилася, задерла поділ і сказала: «Гаразд, хлопці! Хрін з вами. Користуйтеся...» Вже пізніше набігла купа мала академіків – пояснили, підтвердили, зробили розумний вигляд. А спочатку хрещений батько ментал-комунікації почувався, м'яко кажучи, поганенько. Примусити прогрес стрибнути вище голови – і побачити, що твій винахід здатний лише плодити психів. Швейцарець Бауер, голова проекту, запив. Подекуди почалися мітинги протесту: мляві, більше для реклами мітингерів, ніж від реального обурення. За півроку про невдачу взагалі забули. Преса перекинулася на придушення бунту в Катманду, телебачення смакувало бурхливі розлучення зірок. І раптом, як грім серед ясного неба: еврика!

Спершу не повірили.

Але коли тверезий, як скельце, Бауер у присутності свого залятого друга Казаряна явив «місту і світу» колишніх шизофреніків, нібито потерпілих від експериментів... Журналісти стали полювати на кожного з відставників-реципієнтів, як зголоднілий кроманьйонець – на жирного мамонта. Або за ким він там полював, той кроманьйонець, коли жерти хотів. Виявилось, у довбешці в братів-сапієнсів є така маленька штучка... Честь

відкриття «штучки» належала бунтівному професору Казаряну. З ревного співробітника «Емпакома» ставши лютим захисником пригноблених реципієнтів, «Горець» всі сили кинув на те, щоб зганьбити колишніх побратимів, і на пошук методів лікування потерпілих. А сили у Вачагана Арсеновича виявились неабиякі; знайшовся й глузд зрозуміти врешті-решт, що з боротьбою час зав'язувати. Спостереження й реабілітаційні процедури засвідчили: вихід поруч. Головне – не заважати. Так, справді: мозок не здатний впоратися з прийомом чужої інформації, обтяженої образним і емоційним фоном. Напочатку не здатний. Як дитина надірветься, підіймаючи мамцю – але дитя росте, бігає підтюпцем, «качає залізо», і незабаром вже тягає батька по квартирі за милі віники! І псевдо-шизофренія, розшарування особи – захисна реакція. Тимчасова броня, що дає мозку можливість налаштуватися, включити програми, які дрімали в ньому до винаходу ментальних комунікаторів, швидко охрещених «ментиками». Пройшовши стадію «розшарування», відставні реципієнти навчилися виділяти групу вузькоспеціалізованих субосіб, кожна з яких без шкідливих наслідків контактувала з донором-передавачем. З десятком донорів. Із сотнею. І говорили, що межі цьому немає. До речі, за першим, абсолютно рефлекторним бажанням «господаря» субособи, ім'я яким – легіон, миттєво інтегрувались у спільну, базову.

Мозок звивав, стаючи схожим на руки піаніста.

Час адаптації – півроку. Не годиться. Внесли корективи в технічні установки «ментика». Час адаптації скоротився до двох місяців. Підключили психологів, кинули всі сили на розробку програм, що дозволяють прискорити запуск «рефлексу Казаряна». Прискорили – місяць. Якийсь далай-лама запропонував медитативний тренінг «Древо Бодхи», заявивши, що готовий сприяти приходу на світ нових архатів. В «Емпакомі», перейменованому в «Ментат Інтернешнл», до далай-лами поставились з розумінням. Дослідили, перевірили, додали. Древо Бодхи пустило коріння. Зазеленіло. Розквітло.

Час адаптації – близько тижня. Кажуть, є шанс скоротити ще трохи.

Ось він, другий зошит. Я повернувся до записів через шість років після інтерв'ю з Казаряном. Повернувся іншою людиною: пам'ятаю, на відміну від діяльного молодика, тоді мене захоплювала, хай їй грець, психологічність тексту. На шкоду сюжету й решті інтриг. Мої матеріали стали надмірно довгими – редактори сварилися, скорочуючи. Мабуть, тут я зібрався реалізувати «нові віяння» без чужого олівця.

Коли я гортаю сторінки, зсередини випадає недогризок аркуша для принтера. Кружляє метеликом-капустянкою, падає на підлогу. Піднімаю, вчитуюся у знеособлений машинний шрифт:

На дворі – лютий, мати твою.

Зима гризе весняну зав'язь.

Вчорашній вовк,

Сьогодні – заєць,

Спочити ладен вже в раю.

Дуже доречно. Звідки узявся лютий, якщо надворі стояло літо?

Хоч убий, не пам'ятаю – хто такий Індж, чию фразу я поставив епіграфом.

Зошит другий

Коли пращури тікали з раю, Адам, певно, сказав Єві:
«Люба, нам випало жити в перехідний період!»

Уільям Індж

Зубна паста закінчилася вельми невчасно.

Вичавивши з тубика «Blend-a-med» жалюгідні залишки, Кирило завзято орудував щіткою. Давалася взнаки напруга, яка не випускала зі своїх лап з минулого четверга. Ясна на місці тих двох зубів, що випали, трохи кровила. Треба сходити до стоматолога. Треба. Але пізніше. Він лукавив, знаючи: це «пізніше» тягтиметься до останнього. Завжди боявся болю, вторгнення в святиню тіла. Не почоловічому? Справжній мачо запросто відгризне собі кісточку, лише б не здатися боягузом? А ми і з кісточкою... Так, тепер поголитися. Хочеш бути красенем? – запросто.

Мачо – вони до того ж голяться рідко. Із щетиною ходять.

Голуби-сизарі.

Сьогодні Ванда повернеться з тест-центру. Після розлуки – додому. Після величезної, жахливої, неймовірної розлуки в цілу вічність: п'ять днів. Коли сам виїздиш у тижневе відрядження, збираючи матеріал або бажаючи увірвати ексклюзив-інтерв'ю, не відчуваєш нічого особливого. Знаєш, що дружина удома, що вона чекає... Є велика різниця: коли чекають тебе, і коли чекаєш ти. Дуже велика. Покидаючи дім, ти рухаєшся, купуєш квитки, їси зварені круто яйця, посипаючи їх сіллю, говориш з попутниками про дурниці, губиш узяті в дорогу пантофлі, зустрічаєшся з людьми, повертаєшся, нарешті. Потік життя не уривається, створюючи ілюзію

незмінності. Зате відсутність улюбленої людини, хай коротка... Чекаєш, чекаєш, чекаєш, утопаючи в бездіяльності – що б ти не робив при цьому, бездіяльність невідворотна, як похмілля після тижневого запою! – у повній упевненості, що повернеться хтось інший, підмінок, воскова лялька з очима-гудзиками, і ніяким справам, ніякій горілці не вибити цього дивного й страшного відчуття. Ймовірно, якщо вірити розповідям приятелів, слід було влаштувати загул. Свято самотнього чоловіка. Навести баб, учинити дим коромислом і зараз спішно виносити на смітник порожні пляшки і пом'яті ліфчики, поцятковані зрадницькими відбитками пальців. Матюкаючись, спізнюючись у тест-центр і з жахом уявляючи майбутній скандал.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

exceptis excipiendis

Генрі Лайон
Олді

Де батько твій,
Адаме?

Notes